

Maja Brkljačić (*Nomen est omen ili Kako je Alojzije Stepinac postao sinonim za hrvatskog mučenika*) i Radmila Radić (*Sporovi i kontroverze srpske/hrvatske istoriografije – Alojzije Stepinac*)

Interesantnu i rijetko obrađivanu temu viđenja gradnje vlastitog identiteta u suprotnosti sa ostalima dala je Sandra Prlenda svojim radom *Hrvati i islam – protuturska književnost kao znanje o sebi i drugima* i to analizom hrvatskih književnih tekstova počevši od humanista do ideja Ante Starčevića.

Ovaj zbornik zaključuju tekstovi Rusmira Mahmutćehajića (*Islam, katoličanstvo i pravoslavlje*), Šaćira Filandre (*Kako jedni vidimo druge: muslimani i katolici u Bosni*) i Ivana Lovrenovića (*Pitanje iz vjere, pitanje iz života*) koji se po ko zna koji put bore za sastavljanje bosanskohercegovačkog viđenja načina pomirenja, tolerancije i slike bolje budućnosti.

Ukoliko čitalac osjeti taj napor svakog autora i sudionika ovog projekta onda on zasigurno neće biti uzaludan i rezultirat će daljom, boljom, dubljom i iskrenijom komunikacijom među istoričarima i dobitkom za istorijsku nauku. ■

Sonja Dujmović

Povijest Irske. Uredili: Theodore William MOODY-Francis Xavier MARTIN, Zagreb : GRAPA, 2003, str. 446.

Prema brojnim istraživačima i analitičarima osnovna crta irske historije od najstarijih vremena do danas je borba za nezavisnost koja je uz određene prekide trajala skoro 750 godina . Počela je u XII vijeku sa prvim anglosaksonsko-normanskim osvajanjima i trajala je sve do osnivanja slobodne irske države 1922. godine, danas Republike Irske. Znanja o bogatoj povijesti ovog samo geografski dalekog kraja često su stizala u različitim formama, da li kao informacija o burnim političkim zbivanjima, nemirima i terorističkim aktivnostima, koji su skoro uvijek potirali duboke historijske tragove i tokove i smanjivala ih do neslučenih razmjera. Izlazak knjige “Povijest Irske” izdavačke kuće “Grapa” iz Zagreba u potpunosti razbija brojne zablude i daje historičaru dovoljno argumenta da prihvati irski prostor kao ozbiljan istraživački poduhvat.

Treba ukazati da se prvo izdanje “Povijesti Irske” (The course of Irish history) pojavilo 1967. godine i do danas se redovito publicira u novim izdanjima “kao odgovor na neprestanu potražnju za uravnoteženim prikazom historije Irske”. U ovom

izdanju pridodate su historijske partiture koje pokrivaju duboke i korjenite promjene koje su se u Irskoj desile između 1995. i 2001. godine. Sporazum na Veliki petak, promijenio je klimu u Sjevernoj Irskoj, unaprijedivši izgled za mir i stabilnost u toj problemima opterećenoj zemlji; ekonomsko blagostanje i liberalizirano društvo izmijenili su ostatke ostrva.

Dvadeset i tri autora potpisali su "Povijest Irske", klasičnu opću historiju Irske koja prati sveukupne procese djelovanja na ovom gorovitom, nama još uvijek u historijskom pregledu nepoznatom prostoru. Autori su obradili prije svih politički razvoj ovog kraja od najstarijih tragova života iz neolita i završavaju sa 2001. godinom. To nije klasična politička historijska studija, nego se tu prepliću ekonomske, društvene, kulturne i civilizacijske promjene na irskom ostrvu od prapovijesnih vremena do današnjih dana. Zanimljivost je i u tome što se daje totalan, sveobuhvatan pogled na brojne, važnije događaje, ličnosti, procese i pokrete koji su oblikovali često burnu, veličanstvenu historiju koja je i danas po mnogo čemu intrigantna.

Knjiga počinje inspirativnim tekstom "Pogled geografa na irsku povijest" dr. Johna H. Andrewsa sa dosta zanimljivih opservacija na prirodno-geografsko-priredno-historijsko-civilizacijske razlike ali i sličnosti irskog prostora. Sljedeća četiri poglavlja "Pretpovijesna Irska" dr. G. F. Mitchell, "Rano irsko društvo od prvog do devetog stoljeća" F. J. Byrne, "Počeci kršćanstva" Tomas O. Fiaich i "Zlatno doba rane kršćanske Irske" dr. Kathleen Hughes odnose se na period antičke i ranosrednjovjekovne Irske, sa nizom zanimljivih konstatacija i paralela. Puno toga o najstarijoj irskoj historiji moguće je saznati iz ovih tekstova.

Srednjovjekovno razdoblje obrađeno je u poglavljima: "Razdoblje vikinških ratova" Liam de Paor, "Irska u jedanaestom i dvanaestom stoljeću" dr. Brian O. Cuiv, "Normani: dolazak i naseljavanje" dr. Francis Xavier Martin, "Srednjovjekovna Engleska kolonija trinaesto i četrnaesto stoljeće" dr. J. F. Lydon i "Keltski preporod i prevlast Fitzgeralda od oko 1400 do 1534. godine" Art Cosgrove. Tekstovi ponuđeni u ovom tematu pisani su jednim novim pristupom medievalnoj povijesti, a autori su ukazali na sve osobenosti društvenog i kulturnog razvoja ovog kraja.

Novija i najnovija historija Irske obrađena je u sljedećih četrnaest poglavlja: "Tudorsko osvajanje od 1534. do 1603. godine" dr. G. A. Hayes-McCoy, "Kolonizacija Ulstrera i ustanak 1641. godine - od 1603 do 1660. godine" dr. Aidan Clarke, "Restauracija i jakobinski rat od 1660 do 1691. godine" dr. J. G. Simms, "Razdoblje kaznenih zakona od 1691 do 1778. godine" Maureen Wall, "Protestantska nacija od 1775. do 1800. godine" dr. R. B. McDowell, "Doba Daniela O Connella od 1800. do 1847. godine" John. H. Whyte koji je jedini objavio dva priloga: "Irska od 1966. do 1982. godine" i "Velika glad od 1845. do 1850. godine" dr. E. R. R. Green, "Fenijanizam, samouprava i zemljišni rat od 1850. do 1891. godine" dr. Theo W. Mo-

ody, "Od Parnella do Pearsea od 1891. do 1921. godine" dr. Donal McCartney, "Sjeverna Irska od 1921. do 1966. godine" dr. J L . McCracken, "Slobodna Država Irska i Republika Irska od 1921. do 1966. godine" Patrick Lynch, "Irska od 1982. do 1994. godine" dr. Richard English i "Irska na prijelazu stoljeća od 1994. do 2001. godine" dr. Dermot Keogh.

Ovo izdanje "Povijesti Irske" bogato je ilustrirano brojnim fotografijama, historijskim i geografskim kartama, crtežima i ilustracijama. Knjigu prate iscrpne bilješke (345-350) i temeljna bibliografija irske povijesti (351-398), kronološki pregled irske povijesti (399-451), biografski podaci o autorima pojedinih poglavlja (nema samo biografije: dr. J. G. Simmsa) i kazalo. Riječ je o nezamjenjivom djelu za svakoga koga zanima irska historija od najstarijih vremena do danas. ■

Salih Jalimam

Jacques Le Goff, *Stara i naša Europa*. Zagreb : Matica hrvatska, 2004, str. 55.

Esej "Stara i naša Europa" najvećeg evropskog medievaliste Jacquesa Le Goffa u njegovoj osamdesetoj godini života ponovo intrigantno, zanimljivo i uvjerljivo govori o nekoliko principa njegovog historijskog creda a koji se odnose na njegovu stalnu i upornu meditaciju o Evropi kao historijskoj, ali i svakodnevnoj temi. Konstatacijom "Evropa je istodobno drevna i buduća" Jacques Le Goff kazuje da je riječ o njegovim opservacijama u kojima se zalaže da se evropska višemilenijska povijest prepozna kao historijska konstanta, koja svoju sveukupnost vidi i prepoznaje kao historijsku, određenu kontinuitetom, vremenom i čovjekom.

Predmet ovoga eseja je pitanje kontinuiteta i identiteta Europe, odnosno dinamika njenog prošlog i sadašnjeg bića kojem Jacques Le Goff interdisciplinarno pristupa. Svoje opservacije na evropske koordinate povijesti vidi i kao stalni zalag obavezanosti, kao nešto što nije nastalo niti se odredilo po svom "mesijanskom" određenju nego obrnuto - u ovom eseju se jasno vidi historičar i vizionar koji snagom argumenata nastoji evropsku stvarnost i prošlost osloboditi raznih stega i naučnog provincijalizma. Ovim esejom on je otvorio evropsku historiju prema cjelinama brojnih društvenih i humanističkih nauka.

Le Goff želi da razumije vrijeme u kojem živimo, odnosno iz čega su izrasli i na čemu se temelje bitni koncepti evropskog jedinstva i snage. Argumente nalazi u